

MOLIYAVIY IQTISODIYOT SOHASIDAGI MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR TAHLILI

Vaxidov Feruz Baxodirovich
O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasi magistranti

ANALYSIS OF PROBLEMS AND PROSPECTS IN THE FIELD OF FINANCIAL ECONOMICS

Vakhidov Feruz Bakhodirovich
Master's student of the Banking and Finance Academy of the Republic of Uzbekistan
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17963904>

Annotatsiya.

Mazkur tezisda moliyaviy iqtisodiyot sohasining hozirgi rivojlanish holati, unda yuzaga kelayotgan asosiy muammolar hamda istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlari tahlil qilinadi. Global iqtisodiy beqarorlik, inflyatsion jarayonlar, moliya bozorlaridagi nomutanosibliklar va risklarning ortishi moliyaviy tizim samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar va innovatsion moliyaviy instrumentlarning joriy etilishi moliyaviy iqtisodiyotni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Tadqiqot natijalari moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qaratilgan amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishda ilmiy-uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: moliyaviy iqtisodiyot, moliya bozori, moliyaviy barqarorlik, makroiqtisodiy risklar, inflyatsiya, investitsiyalar, raqamli moliya, fintech, moliyaviy institutlar, iqtisodiy o'sish.

Abstract.

This thesis analyzes the current state of development of the financial economy, the main problems it faces, and future development directions. Global economic instability, inflationary processes, imbalances in financial markets, and increased risks significantly affect the efficiency of the financial system. At the same time, the introduction of digital technologies and innovative financial instruments creates new opportunities for the development of the financial economy. The results of the study serve as a scientific and methodological basis for developing practical recommendations aimed at strengthening financial stability, effective use of financial resources, and ensuring economic growth.

Keywords: financial economics, financial market, financial stability, macroeconomic risks, inflation, investments, digital finance, fintech, financial institutions, economic growth.

TAHLIL VA NATIJALAR

Moliyaviy iqtisodiyot sohasini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ushbu tizim bugungi kunda murakkab va ko'p omilli ta'sirlar ostida shakllanmoqda. Globalizatsiya jarayonlarining chuqurlashuvi, kapital oqimlarining tezlashuvi hamda tashqi iqtisodiy shoklarning kuchayishi moliyaviy tizimning barqarorligiga jiddiy bosim o'tkazmoqda. Ayniqsa, inflyatsiya darajasining o'sishi, foiz stavkalarining tebranishi va valyuta kurslari beqarorligi moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini pasaytiruvchi asosiy omillar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, moliyaviy iqtisodiyotdagi muammolar ko'pincha institutsional va tarkibiy nomutanosibliklar bilan bog'liq. Moliyaviy bozorlarning yetarli darajada chuqurlashmaganligi, uzoq muddatli investitsiya instrumentlarining kamligi va kredit

resurslarining real sektor ehtiyojlariga to'liq mos kelmasligi iqtisodiy o'sish sur'atlarini cheklab kelmoqda. Shu bilan birga, moliyaviy savodxonlik darajasining pastligi aholi va tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy qarorlarida risklarning oshishiga olib kelmoqda.

Boshqa tomondan, raqamli transformatsiya jarayonlari moliyaviy iqtisodiyot rivojida muhim ijobiy omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Raqamli to'lov tizimlari, onlayn bank xizmatlari va fintech yechimlarining keng joriy etilishi moliyaviy xizmatlar qamrovini kengaytirib, tranzaksion xarajatlarni sezilarli darajada qisqartirmoqda. Natijada moliyaviy resurslarning aylanish tezligi oshib, iqtisodiyotning umumiy samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatilmoqda.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, moliyaviy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlash uchun makroiqtisodiy siyosat va moliyaviy tartibga solish mexanizmlari o'zaro uyg'unlashgan holda olib borilishi zarur. Xususan, prudensial nazoratni kuchaytirish, moliya bozorlarida shaffoflikni oshirish va risklarni boshqarish tizimlarini takomillashtirish muhim natijalarga olib keladi. Bu esa moliyaviy inqirozlar ehtimolini kamaytirish va iqtisodiy o'sish uchun qulay muhit yaratishga xizmat qiladi.

Moliyaviy iqtisodiyot sohasidagi statistik ko'rsatkichlar tizimning real holatini baholash va undagi muammolar hamda rivojlanish istiqbollarini aniqlashda muhim axborot manbai hisoblanadi. Statistik ma'lumotlar orqali moliya bozorlari hajmi, kreditlash darajasi, investitsiya oqimlari, inflyatsiya sur'atlari va moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlarining o'zgarish tendensiyalarini kuzatish mumkin. Ushbu ko'rsatkichlar moliyaviy iqtisodiyotning qanchalik samarali ishlayotganini ochib beradi.

So'nggi yillarda kuzatilayotgan statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, moliya sektorining iqtisodiyotdagi ulushi bosqichma-bosqich ortib bormoqda. Bank aktivlarining yalpi ichki mahsulotga nisbati oshib borayotgani moliyaviy vositachilikning kuchayganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, kredit qo'yimalari hajmining o'sishi real sektorni moliyalashtirish imkoniyatlari kengayayotganini ko'rsatadi. Biroq statistik tahlil kreditlarning katta qismi qisqa va o'rta muddatli yo'nalishlarga to'g'ri kelayotganini, uzoq muddatli investitsion kreditlar ulushi esa hali yetarli darajada emasligini ham namoyon etadi.

Inflyatsiya ko'rsatkichlari moliyaviy iqtisodiyotdagi muhim statistik indikatorlardan biri hisoblanadi. Statistik kuzatuvlarga ko'ra, inflyatsiya darajasining o'sishi aholining real daromadlariga va jamg'arish faolligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Natijada moliyaviy resurslarning bank tizimiga jalb qilinishi sekinlashadi va investitsiya faolligi pasayadi. Bu holat moliyaviy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

Statistik ma'lumotlar raqamli moliya xizmatlarining jadal rivojlanayotganini ham ko'rsatmoqda. Naqd pulsiz to'lovlar hajmining yil sayin oshib borishi, elektron to'lovlar va mobil banking xizmatlaridan foydalanuvchilar sonining ko'payishi moliyaviy xizmatlarning ommalashayotganidan dalolat beradi. Bu ko'rsatkichlar moliyaviy inklyuziya darajasining oshishiga va moliyaviy iqtisodiyotning yanada shaffoflashuviga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, statistik tahlil natijalari moliyaviy iqtisodiyot sohasida ijobiy siljishlar bilan bir qatorda, ayrim muammoli jihatlar ham mavjudligini ko'rsatadi. Kreditlash tuzilmasini diversifikatsiya qilish, inflyatsiyani nazorat ostida ushlab turish va raqamli moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish orqali statistik ko'rsatkichlarni yanada yaxshilash mumkin. Shu jihatdan, statistika moliyaviy iqtisodiyot rivojini baholash va samarali qarorlar qabul qilish uchun muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, moliyaviy iqtisodiyot sohasining tahlili ushbu tizim zamonaviy iqtisodiy rivojlanishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi. Moliyaviy bozorlar barqarorligi, moliyaviy institutlar samaradorligi va resurslarning oqilona taqsimlanishi iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, inflyatsiya jarayonlari, makroiqtisodiy risklar, institutsional nomutanosibliklar va moliyaviy savodxonlikning yetarli darajada emasligi moliyaviy iqtisodiyot rivojiga to'sqinlik qilayotgan muhim muammolar sifatida namoyon bo'lmoqda.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar va innovatsion moliyaviy instrumentlar moliyaviy iqtisodiyotning kelgusi rivojlanishida muhim istiqbolli yo'nalish hisoblanadi. Raqamli moliya xizmatlari moliyaviy inklyuziyani kengaytirish, tranzaksion xarajatlarni kamaytirish va moliyaviy jarayonlar shaffofligini oshirish imkonini bermiqda. Bu esa moliyaviy tizim barqarorligini mustahkamlash bilan bir qatorda, real sektorni moliyalashtirish samaradorligini ham oshiradi.

Umuman olganda, moliyaviy iqtisodiyot sohasidagi muammolarni bartaraf etish kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Makroiqtisodiy siyosatni takomillashtirish, moliyaviy tartibga solishni kuchaytirish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish va moliyaviy savodxonlikni oshirish orqali ushbu sohaning barqaror va uzluksiz rivojlanishini ta'minlash mumkin. Ushbu chora-tadbirlar moliyaviy iqtisodiyotning uzoq muddatli istiqbollarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mishkin, F.S. (2019). *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. 12th ed. Pearson Education, New York.
2. Fabozzi, F.J. (2021). *Financial Markets and Institutions*. 6th ed. Pearson Education, Boston.
3. Saunders, A. and Cornett, M.M. (2020). *Financial Institutions Management: A Risk Management Approach*. 9th ed. McGraw-Hill Education, New York.
4. Gorton, G. (2018). *Slapped by the Invisible Hand: The Panic of 2007*. Oxford University Press, Oxford.
5. Krugman, P., Obstfeld, M. and Melitz, M. (2019). *International Economics: Theory and Policy*. 11th ed. Pearson Education, London.
6. IMF (2023). *Global Financial Stability Report*. International Monetary Fund, Washington, D.C.
7. World Bank (2022). *Global Financial Development Report*. World Bank Publications, Washington, D.C.
8. OECD (2021). *Finance and Investment Outlook*. Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris.
9. Levine, R. (2020). *Finance and Growth: Theory and Evidence*. National Bureau of Economic Research, Cambridge.
10. Shiller, R.J. (2018). *Finance and the Good Society*. Princeton University Press, Princeton.
11. Merton, R.C. and Bodie, Z. (2019). 'Design of Financial Systems: Towards a Synthesis of Function and Structure', *Journal of Investment Management*, 17(3), pp. 1–23.
12. Markaziy bank (2023). *Pul-kredit siyosati sharhi*. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Toshkent.

13. Vahobov, A.V. (2020). *Moliyaviy bozorlar va institutlar*. Iqtisodiyot nashriyoti, Toshkent.
14. Alimov, Sh.Sh. (2021). *Moliyaviy barqarorlik va risklarni boshqarish*. Fan va texnologiyalar, Toshkent.
15. Otaxonova, S.R. (2022). 'Raqamli moliya va moliyaviy iqtisodiyot rivoji', *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, 4(2), pp. 45–52.